

"הַשְׂרַח הַחֲלָבִי" לְתוֹרָה

תרגום התורה לערבית-יהודית שבפי יהודי ארם-צובא (חלב)

ספר בראשית
פרשת וירא

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)
תל-אביב תשס"ו - 2005

© כל הזכויות שמורות למרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב) המבקש לצטט מהספר

רשאי לעשות כן, בתנאי שיציין את שם הספר, ואת שם המוסד שהוציאו לאור:

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם צובא (חלב)

כא ונתתיו לגוי גדול: ואת-בריתי
אקים את-יצחק אשר-תלד
לך שרה למועד הזה בשנה
כב האחרת: ויכל לדבר אתו ויעל
אלהים מעל אברהם: ויקח
אברהם את-ישמעאל בנו ואת
כל-ילידי ביתו ואת כל-מקנת
כספו כל-זכר באנשי בית
אברהם וימל את-בשר
ערלתם בעצם היום הזה
כאשר דבר אתו אלהים:
כד ואברהם בן-תשעים ותשע
שנה בהמלו בשר ערלתו:
כה וישמעאל בנו בן-שלש עשרה
שנה בהמלו את בשר ערלתו:
ט בעצם היום הזה נמול אברהם
כו וישמעאל בנו: וכל-אנשי
ביתו ילד בית ומקנת-כסף
מאת בן-נכר נמלו אתו:

וירא
יח וירא אליו יהוה באלני ממרא
והוא ישב פתח-האהל כחם
ב היום: וישא עיניו וירא והנה
שלושה אנשים נצבים עליו
וירא וירץ לקראתם מפתח
ג האהל וישתחו ארצה: ויאמר
ארני אם-נא מצאתי חן
בעיניך אל-נא תעבר מעל
י עבדך: וקח-נא מעט-מים
ורחצו רגליכם והשענו תחת

ה העץ: ואקחה פת-לחם וסעדו
לבכם אחר תעברו כי-על-כן
עברתם על-עבדכם ויאמרו כן
י תעשה כאשר דברת: וימהר
אברהם האהלה אל-שרה
ויאמר מהרי שלש סאים קמח
י סלת לושיו ועשי עגות: ואל-
הבקר רץ אברהם ויקח בן-
בקר רך וטוב ויתן אל-הנער
ח וימהר לעשות אתו: ויקח
חמאה וחלב ובן-הבקר אשר
עשה ויתן לפניהם והוא-עמד
עליהם תחת העץ ויאכלו:
ט ויאמרו אליו איה שרה אשתך
י ויאמר הנה באהל: ויאמר שוב
אשוב אליך כעת חיה והנה-בן
לשרה אשתך ושרה שמעת
פתח האהל והוא אחריו:
יא ואברהם ושרה זקנים באים
בימים חדל להיות לשרה ארח
יב פנשים: ותצחק שרה בקרבה
לאמר אחרי בלתי היתה-לי
יג עדנה ואדני זקן: ויאמר יהוה
אל-אברהם למה זה צחקה
שרה לאמר האף אמנם אלד
יד ואני זקנתי: היפלא מיהוה
דבר למועד אשוב אליך כעת
יז חיה ולשרה בן: ותכחש שרה |
לאמר לא צחקתי כי | יראה
יז ויאמר | לא כי צחקת: ויקמו

משם האנשים וישקפו על-
פני סדם ואברהם הלך עמם
י לשלחם: ויהוה אמר המכסה
אני מאברהם אשר אני עשה:
יח ואברהם היו יהיה לגוי גדול
ועצום ונברכו-בו כל גוי
יט הארץ: כי ידעתיו למען אשר
יצוה את-בניו ואת-ביתו
אחריו ושמרו דרך יהוה
לעשות צדקה ומשפט למען
הביא יהוה על-אברהם את
כ אשר-דבר עליו: ויאמר יהוה
זעקת סדם ועמרה כי-רבה
וחטאתם כי כבדה מאד:
כא ארדה-נא ואראה הכצעקתה
הבאה אלי עשו | כלה ואם-לא
כב אדעה: ויפנו משם האנשים
וילכו סדמה ואברהם עודנו
כג עמד לפני יהוה: ויגש אברהם
ויאמר האף תספה צדיק עם-
כד רשע: אולי יש חמשים צדיקים
בתוך העיר האף תספה ולא-
תשא למקום למען חמשים
כה הצדיקים אשר בקרבה: חללה
לך מעשת | כדבר הזה להמית
צדיק עם-רשע והיה כצדיק
כדשע חללה לך השפט כל-
הארץ לא יעשה משפט:
ט ויאמר יהוה אם-אמצא
בסדם חמשים צדיקים בתוך

הוודא פיל כימיה: 10. ויאמר - וקאל רגוע ארגע אליך פי וקת אלדי אינתו טייבין והוודא איבין לשרה זוגתך ושרה סמעה באב אלכימיה והוא וורא: 11. ואברהם - ואברהם ושרה כתייריה גאיין פיל איאם אנמנע ליכון לשרה זאיי כיל נסוואן: 12. ותצחק - וצחכית שרה פי גופהא קאיילא בעד תכרנשי צאר לי זגר וסידי כתייאר: 13. ויאמר - וקאל אללה אלא אברהם אליש הדא צחכית שרה קאיילא אנכאן איצא תחקיק אוולד ואנא שיכית: 14. היפלא - אנכאן ינכיפי מן אללה שאיי לל מיעאד ארגאע אליך פי וקת אלדי אינתו טייבין ולשרה איבין: 15. ותבכש - ונכרת שרה קאיילא לם צחכית אין כאפית וקאל לם אין צחכית: 16. ויקמו - וקמו מן תם אלרגאל ואשרפו עלא קבאל סדום ואברהם מאצי מעהון ליוודעהון: 17. וה' - ואללה קאל אנכאן מגאטי אנא מן אברהם אלדי אנא צאניע: 18. ואברהם - ואברהם וכו' כון לשיעיב עציס וקווי ויתברכו פי גמיע שיעוב אלארץ: 19. כי - אין עריפתו לאגל אלדי יוואצי אלא בנינו ואלא אהל ביתו תבעו ויחפצו דריק אללה ליצנע חסניה וחיכים לאגל יגיב אללה עלא אברהם אלא אלדי כלם עליה: 20. ויאמר - וקאל אללה צרכית סדם ועמרה אין כתרית וכטיתהון אין תקלית גדא: 21. ארדה - אתגלה הלאן ואנצור אנכאן צרכיתהא איגית אלי צינעו ליאפניהון ואנכאן לם אעריף: 22. ויפנו - ולתפתו מן תם אלרגל ומציו סדמה ואברהם עאדו ואקיף קידם אללה: 23. ויגש - ותקדם אברהם וקאל אנכאן איצא תיפני צאליח מע צאליס: 24. אולי - בלכי מווגוד כמסין צלחין פי וצט אלקרייה אנכאן תיפני ולם תספח לל מכאן לאגל כמסין צליחין אלדי פי מבינהא: 25. חללה - חשא לך מן תצנע כי כאלם הדא לתמווית צאליח מע צאליס ויכון כי צאליח כיל צאליס חשא לך חאכים גמיע אלארץ לם יצנע חיכים: 26. ויאמר - וקאל

גדא תנעשר שורפא יכליף ואגעלו לשעיב עציס: 21. ואת - ואלא אחדי אתבית מע יצחק אלדי תוולד לך שרה לל מיעאד האדא פי סנת ליכרא: 22. ויכל - וכמל ליכלים מעו וטיליע אווקר אלרב מן עלא אברהם: 23. ויקח - ואכד אברהם אלא ישמעאל בנו ואלא גמיע מוולוד ביתו ואלא גמיע משתרא פיצתו גמיע דכר פי ארגל בית אברהם וטהר אלא לחם קילפיתון פי עצמיית אליוס הדא כאלדי כאלם מעו אלרב: 24. ואברהם איבין תסעה ותסעין סניה פי תטהרו לחם קילפתו: 25. וישמעאל בנו בן תלתעשר סניה פי תטהרו אלא לחם קילפתו: 26. בעצם - פי עצמיית אליוס האדא תטהר אברהם וישמעאל בנו: 27. וכל - וגמיע ארגל ביתו מוולוד בית ומשתרא פיצא מן ענד בן אגנבי אתטהרו מעו:

יה

וירא 1. וירא - ותגלא אליה אללה פי מרג ממרא והוא גאליס באב אלכימיה כיחמו נהאר: 2. וישא - ורפע עיונו ונצר והוודא תלת ארגאל מינתיצבין עליה ונצר ורגד למלאקיתהון מן באב אלכימיה וסגר ארץ: 3. ויאמר - וקאל >אללה אנכאן הלאן וגדית חץ פי חצריתך לא הלאן תפות מן עלא עבדך: 4. יקח - יתאכד הלאן מן קליל אלמא וכצלו רגליכון ונסינדרו תחת אלסגר: 5. ואקחה - ואכוד רגיף כיביז וסנדרו קלבכון בעד תפותו אין עלא דליך פיתו עלא עבידכון וקאלו כידא תצנע כאלדי כלמת: 6. וימהר - וסתעגל אברהם לל כימיה אילא שרה וקאל סתעגלי תלאת כילאת טחין סמיד עגיני וצנאעי קראץ: 7. ואל - ואילא אלבקר רגד אברהם ואכד פאלו בקר לאיין וחיסין ועטא אלא גולאם וסתעגל ליצנע אלו: 8. ויקח - ואכד זבדיה וחליב ופאלו בקר אלדי ציניע וגעל קדמהון והוא ואקיף עליהון תחת סגר ואכלו: 9. ויאמרו - וקאלו אליה וין שרה זוגתך וקאל

טילולית: קד סטעתך. 22. אלהים - כבוד האלהים, בעקבות ת"א (יקרא דה').

יח

1. וירא - והתגלה, בעקבות ת"א. ראה לעיל יז 1. 2. וירץ - ורגד = ורכץ. וכן בפסוק 7. 4. ורחצו - וכצלו = וגסלו. 7. בן בקר - בן פלוז - בן בהמה, סוס, גמל, איל, חמור, בקר (ראה ברתלמי 1936, עמ' 622). וכן להלן. 10. בעת חיה - בעת אשר אתם חיים, בעקבות ת"א (כעדן דאתון קימין). וראה רש"י: כעת הואת שתהא חיה לכם, שתהיו

כלכם שלמים וקיימים. 12. בלתי - תרגם במילה ציורית הנופלת על נבילת הפירות. לעומת זאת ב: שיבי = שיכתי, בעקבות ת"א (סיכית), ובגלל ההמשך בפסוק 13: זקנתי. עדנה - עלומים. ב: זאי, כמו רס"ג. 21. ארדה - אתגלה, בעקבות ת"א (אתגלי). הכצעקתה וגר' - אם צעקתה באה אליו עשו, אשמידם. ואם לא, אדעה. ב: אינכאן כיצרכיתהא אלגיה אליו צינעו אפניהון ואנכאן לם ארחמחון - אם כצעקתה הבאה אלי עשו, אשמידם; ואם לא, ארחמם. תרגום זה בעקבות ת"א. 24. תשא - תספח = תצפח (תסלח), כמו שכתוב אל נכון בפסוק 26.

העיר ונשאתי לכל-המקום
כז בעבורם: ויען אברהם ויאמר
הנה-נא הואילתי לדבר אל-
כח אדני ואנכי עפר ואפר: אולי
יחסרון חמשים הצדיקים
חמשה התשחית בחמשה
את-כל-העיר ויאמר לא
אשחית אם-אמצא שם
כט ארבעים וחמשה: ויסף עוד
לדבר אליו ויאמר אולי
ימצאון שם ארבעים ויאמר
לא אעשה בעבור הארבעים:
ל ויאמר אל-נא יחר לאדני
ואדברה אולי ימצאון שם
שלשים ויאמר לא אעשה
אם-אמצא שם שלשים:
לא ויאמר הנה-נא הואילתי לדבר
אל-אדני אולי ימצאון שם
עשרים ויאמר לא אשחית
לב בעבור העשרים: ויאמר אל-
נא יחר לאדני ואדברה אך-
הפעם אולי ימצאון שם
עשרה ויאמר לא אשחית
לג בעבור העשרה: וילך יהוה
כאשר כלה לדבר אל-אברהם
שלוש וטא ואברהם שב למקמו: ויבאו ס
שני המלאכים סדמה בערב
ולוט ישב בשער-סדם וירא-
לוט ויקם לקראתם וישתחו
כ אפים ארצה: ויאמר הנה

נא-אדני סודו נא אל-בית
עבדכם ולינו ורחצו רגליכם
והשכמתם והלכתם לדרככם
ויאמרו לא כי ברחוב נלון:
ג ויפצרו-בם מאד ויסרו אליו
ויבאו אל-ביתו ויעש להם
משתה ומצות אפה ויאכלו:
ד טרם ישכבו ואנשי העיר אנשי
סדם נסבו על-הבית מנער
ועד-זקן כל-העם מקצה:
ה ויקראו אל-לוט ויאמרו לו
איה האנשים אשר-באו אליך
הלילה הוציאם אלינו ונדעה
ו אתם: ויצא אלהם לוט
הפתחה והדלת סגר אחריו:
ז ויאמר אל-נא אחי תרעו:
ח הנה-נא לי שתי בנות אשר
לא-ידעו איש אוציאה-נא
אתהן אליכם ועשו להן כטוב
בעיניכם רק לאנשים האל
אל-תעשו דבר כי-על-כן
ט באו בצל קרתי: ויאמרו גש-
הלאה ויאמרו האחד בא-לגור
וישפט שפוט עתה נרע לך
מהם ויפצרו באיש בלוט מאד
י ויגשו לשבר הדלת: וישלחו
האנשים את-ידם ויביאו את-
לוט אליהם הביתה ואת-
יא הדלת סגרו: ואת-האנשים
אשר-פתח הבית הפו בסנורים

מקטן ועד-גדול וילאו למצא
יכ הפתח: ויאמרו האנשים
אל-לוט עד מי-לך פה חתן
ובניך ובנותיך וכל אשר-לך
יג בעיר הוצא מן-המקום: כי-
משחתים אנחנו את-המקום
הזה כי-גדלה צעקתם את-פני
יהוה וישלחנו יהוה לשחתה:
יד ויצא לוט וידבר אל-חתניו
לקחי בנותי ויאמר קומו צאו
מן-המקום הזה כי-משחית
יהוה את-העיר ויהי כמצחק
טו בעיני חתניו: וכמו השחר עלה
ויאיצו המלאכים בלוט לאמר
קום קח את-אשתך ואת-שתי
בנותיך הנמצאת פן-תספה
טז בעון העיר: ויתמהמה
ויחזיקו האנשים בידו וביד-
אשתו וביד שתי בנותיו בחמלת
יהוה עליו ויצאהו וינחהו
יז מחוץ לעיר: ויהי כהוציאם
אתם החוצה ויאמר המלט
על-נפשך אל-תביט אחריך
ואל-תעמד בכל-הפער ההרה
יח המלט פן-תספה: ויאמר לוט
יט אלהם אל-נא אדני: הנה-נא
מצא עבדך חן בעיניך ותגדל
חסדך אשר עשית עמדי
להחיות את-נפשי ואנכי לא
אוכל להמלט ההרה פן-

אלה אנכאן אווגד פי סדום כמסין צלחין פי וצט אלקרייה ואצפח לגמיע אלמכאן פי סבבהון: 27. ויען - וגווב אברהים וקאל הוודא הלאן טבקת לאכלים קידם אללה ואנא טרב ורמאד: 28. אולי - בלכי ינקאסו כמסין צלחין כמסיה אנכאן תתליף פיל כמסיה אלא גמיע אלקרייה וקאל לם אתליף אנכאן אווגד תם כמסה וארבעין: 29. ויסף - ועוויץ עאד ליכלים אליה וקאל בלכי ינווגדו תם ארבעין וקאל לם אצנע פי סבאב אלארבעין: 30. ויאמר - וקאל לא הלאן ישתאד קדאם אללה ואכלים בלכי ינווגדו תם תלתין וקאל לם אצנע אנכאן אווגד תם תלתין: 31. ויאמר - וקאל הוודא הלאן טבקת לאכלים קידם אללה בלכי ינווגדו תם עשרין וקאל לם אתליף פי סבאב אלעשרין: 32. ויאמר - וקאל לא הלאן ישתאד קידם אללה ואכלים פקט הל מרא בלכי ינווגדו תם עשרה וקאל לם אתליף פי סבאב אלעשרה: 33. וילך - ומיצי אלה כאלדי כמאל ליכלים אלא אברהים ואברהים ריגיע למכאנו:

יט

1. ויבאו - ואיגו תנין רוסלא סדמה פיל עישא ולוט גאליס פי באב סדם ונצר לוט וקאם למלאקיתהון וסגד (לו) על וגה על ארץ: 2. ויאמר - וקאל הוודא הלאן אסתאדי זולו הלאן אלא בית עבדכון ובאתו וכסלו רגליכון ותבכרו ותמצו לדריקכון וקאלו לם אין פיל וסעא נבאת: 3. ויפער - ועלג פיהון גרא וזאלו אליה ואיגו אלא ביתו וציניע ליהון ציפיה ופטיר כבאז ואכלו: 4. טרם - קבל מא יטגעו וארגל קרייה ארגל סדום תחווטו עלא אלבית מן גולם וחיתא כתייאר גמיע אלקום מן טרפו: 5. ויקראו - ונאדו אלא לוט וקאלו לו וין אלארגל אלדי איגו אליך ליליה טליעהון אלינא ונעריף ליהון: 6. ויצא - וכרג אליהון לוט

ליל באב ואלבאב גלק ורא: 7. ויאמר - וקאל לא הלאן אכוותי תאסו: 8. הנה - הוודא הלאן לי תנתין בנאת אלדי לם יערפו רגול אכריג הלאן ליהון אליכון וענעו ליהון כיחיסין פי חצריכון פקט לל ארגל הדולי לא תצנעו שאיי אין עלא דאליך איגו פי פאיי כשיבתי: 9. ויאמרו - וקאלו קדים להינאך וקאלו אלואחיד איגא ליסכון ויחכום חיכים הלאן נאסי לך מנהון ועלגו פיל רגול פי לוט גרא ותקדמו ליכיסרו אלבאב: 10. וישלחו - ומאדו אלארגל אלא ידיהון וגאבו אלא לוט אליהון לל בית ואלא באב גלקו: 11. ואת - ואלא אלארגל אלדי באב אלבית נצראבו פיל תבשכור מן אלזגיר וחיתא כביר ותעבו ליווגדו אלבאב: 12. ויאמרו - וקאלו אלארגל אלא לוט עאד איש לך הינא סיהיר ובנינך ובנתאך וגמיע אלדי לך פיל קרייה כריג אלא אלמכאן: 13. כי - אין מתילפין נחנא אלא אלמכאן הדא אין עצמית צרכיתהון אלא קדאם אלה ובעתנא אלה ליניתליפהא: 14. ויצא - <וכרג> לוט וכלם אלא צהירתו אכדין בנאתו וקאל קומו כרוגו מן אלמכאן הדא אין מתליף אלה אלא אלקרייה וצאר כימצחיק פי חצרי צהירתו: 15. וכמו - וכמקדר אלפגר טיליע וסתעגלו רוסלא פי לוט קאיילא קום כוד אלא זוגתך ואלא תנתין בנתאך אלמווגודא לילא תינפני פי דנב אלקרייה: 16. ויתמהמה - ותעווק ומיסכו אלארגל פי ידו ופי יד זוגתו ופי יד תנתין בנאתו פי שפקית אללה עליה ואכרגו וחאטו מן ברת אלקרייה: 17. ויהי - וכאן כיכרוגהון ליהון לברא וקאל כליץ עלא נפסך לא תטליע וראך ולא תקאף פי גמיע סהליה ליגבאל תכלץ לילא תינפני: 18. ויאמר - וקאל לוט אליהון לא הלאן אללה: 19. הנה - הוודא הלאן וגיד עבדך חאץ פי חצירתך ועצמית פצלך אלדי צניעית מעי ליתעאייש אלא נפסי

וכן להלן כא 8. 5. הוציאם - ב: איכרנהון. 11. בסנורים - תבשכור. ב: תיבשכור, ככל הנראה שיכול אותיות מן "שבכרה", "שפכרה", מילה פרסית המופיעה כתרנום "סנורים" אצל רס"ג ואחרים. וראה בפירוט, אבישור 1989, עמ' 134-137. 12. חתן - סיהיר = ציהיר, כמו בפסוק 14. 14. ויצא - לא תרגם. ב: וכרג. כמצחק - ב: כיסתמצכיר - כמלגלג. 16. ויחזיקו - ב: ואתקו - והתחזקו (שטא קרא "יחזקו"). 19. אוכל -

28. יחסרון - ינקאסו = ינקאצו. 29. ויסף - ועוויץ = ועווד. 32. לאדני - לפני ה'.

יט

1. המלאכים - שליחים. ב: אלמלאייכיה, כמו רס"ג. בערב - ב: פיל גירוב. 2. אדני - ב: סדאטי - נרדפים. סור - ב: זולו, וכן בפסוק 3. שניהם נרדפים. לדרככם - ב: לטריקכון. 3. משתח - ציפיה - אירוח.

כ תדבקני הרעה ומתי: הנה נא
העיר הזאת קרבה לנוס שמה
והוא מצער אמלטה נא שמה
הלא מצער הוא ותחי נפשי:
כא ויאמר אליו הנה נשאתי פניך
גם לדבר הזה לבלתי הפכי
כב את העיר אשר דברת: מהר
המלט שמה כי לא אוכל
לעשות דבר עד-באף שמה
על-כן קרא שם-העיר צוער:
כג השמש יצא על-הארץ ולוט
כד בא צערה: ויהיה המטיר על-
סדם ועל-עמרה גפרית ואש
כה מאת יהוה מן-השמים: ויהפך
את-הערים האל ואת כל-
הכפר ואת כל-ישבי הערים
ט וצמח האדמה: ותבט אשתו
מאחריו ותהי נציב מלח:
כו וישפס אברהם בבקר אל-
המקום אשר-עמד שם את-
כז פני יהוה: וישקף על-פני סדם
ועמרה ועל-כל-פני ארץ
הכפר וירא והנה עלה קיטור
כח הארץ כקיטור הכבשן: ויהי
בשחת אלהים את-ערי הכפר
ויזכר אלהים את-אברהם
וישלח את-לוט מתוך ההפכה
בהפך את-הערים אשר-ישב
ל בהן לוט: ויעל לוט מצוער
וישב בהר ושתי בנותיו עמו כי

ירא לשבת בצוער וישב
במערה הוא ושתי בנותיו:
לא ותאמר הבכירה אל-הצעירה
אבינו זקן ואיש אין בארץ
לבוא עלינו כדרך כל-הארץ:
לב לכה נשקה את-אבינו יין
ונשכבה עמו ונחיה מאבינו
לג זרע: ותשקין את-אביהן יין
בלילה הוא ותבא הבכירה
ותשכב את-אביה ולא-ידע
לד בשכבה ובקומה: ויהי ממחרת
ותאמר הבכירה אל-הצעירה
הן-שכבתי אמש את-אבי
נשקנו יין גם-הלילה ובאי
שכבי עמו ונחיה מאבינו זרע:
לה ותשקין גם בלילה ההוא את-
אביהן יין ותקם הצעירה
ותשכב עמו ולא-ידע בשכבה
לו ובקמה: ותהרין שתי בנות-
לוט מאביהן: ותלד הבכירה
בן ותקרא שמו מואב הוא
אבי-מואב עד-היום:
לח והצעירה גם-הוא ילדה בן
ותקרא שמו בן-עמי הוא אבי
בני-עמון עד-היום:
כא ויסע משם אברהם
ארצה הנגב וישב בין-קדש
ב ובין שור ויגר בגרר: ויאמר
אברהם אל-שרה אשתו אחתי
הוא וישלח אבימלך מלך גרר

ג ויקח את-שרה: ויבא אלהים
אל-אבימלך בחלום הלילה
ויאמר לו הנה מת על-האשה
אשר-לקחת והוא בעלת
ד בעל: ואבימלך לא קרב אליה
ויאמר אדני הגוי גם-צדיק
ה תהרג: הלא הוא אמר-לי
אחתי הוא והיא-גם-הוא
אמרה אחי הוא בתם-לבבי
ו ובנקין כפי עשיתי זאת: ויאמר
אליו האלהים בחלום גם אנכי
ידעתי כי בתם-לבבך עשית
זאת ואחשך גם-אנכי אותך
מחטו-לי על-כן לא-נתתיך
ז לנגע אליה: ועתה השב אשת-
האיש כי-נביא הוא ויתפלל
בעדך וחי ואת-אינך משיב
דע כי-מות תמות אתה וכל-
ח אשר-לך: וישפס אבימלך
בבקר ויקרא לכל-עבדיו
וידבר את-כל-הדברים האלה
באזניהם וייראו האנשים
ט מאד: ויקרא אבימלך
לאברהם ויאמר לו מה-עשית
לנו ומה-חטאתי לך כי-הבאת
עלי ועל-ממלכתי חטאה
גדלה מעשים אשר לא-יעשו
י עשית עמדי: ויאמר אבימלך
אל-אברהם מה ראית כי
יא עשית את-הדבר הזה: ויאמר

ונעאייש מן אבונא נסל: 35. ותשקין - וסקו איצא פי דאליך ליליה אלא אבוהון כמר וקמית זגיריה וטגעיית מעו ולם עיריף פי טוגיעהא ופי קומתהא: 36. ותהרין - וחיבלו תנתין בנאת לוט מן אבוהון: 37. ותלד - וולדית אלכביריה איבין וסמית איסמו מואב הוא אבו מואב חיתא אליום: 38. והעעירה - ואלזגיריה איצא היא ולדית איבין וסמית איסמו איבין עמי הוא אבו בנין עמון חיתא אליום:

כ

1. ויסע - וריחל מן תם אברהים ארץ אלקבליה וגלס בין קדש ובין שור וסכן פי גרד: 2. ויאמר - וקאל אברהים אלא שרה זוגתו איכתי היא ובעת אבימלך מליך גרד ואכד אלא שרה: 3. ויבא - ואיגא קול מן קדאם אלרב אלא אבימלך פי חלאם אלליל וקאל לו הוודך כדאך תמות עלא אלאמרא אלדי אכרת והיא מגאווזיה גוז: 4. ואבימלך לם קיריב אליהא וקאל אלה אנכאן שעייב איצא צאליה תיקתול: 5. הלא - הוולא הוא קאל לי איכתי היא והיא איצא היא קאלית אבי הוא פי כומאלית קלבי ופי נצפית כפופי צניעית האדי: 6. ויאמר - וקאל אליה אלרב פיל חלאם איצא אנא עריפית אין פי כומאלית קלבך צניעית האדי ומנעת איצא אנא אלך מן תכטא קדאמי עלא דאליך לם תרכתך ליתנרק אליהא: 7. ועתה - והלאן רגיע זוגית אלרגול אין נביא הוא ויצאלי ענך ותעיש ואנכאן ליסך מרגיע עראף אין מות תמות אנתא וגמיע אלדי לך: 8. וישכם - ובכר אבימלך פיל ציביח ונדא לגמיע עבידו וכלאם אלא גמיע אלכלאם הדולי פי חצריהון וכאפו אלרגול גרד: 9. ויקרא - ונדא אבימלך לאברהים וקאל לו איש צניעית לינא ואיש כטית לך אין גיבית עלי ועלא צלטינתי כטייה עצימיה אפעאיל אלדי לם ינצנעו צניעית מעי: 10. ויאמר - וקאל אבימלך אלא אברהים איש נצרת אין צניעית אלא כלאם הדא: 11. ויאמר - וקאל אברהים

ואנא לם אגציר ליאתכלץ ליגבאל לילא תלחקני אלדאוויה ואמות: 20. הנה - הוודא הלאן אלקרייה האדי קריביה ליאהרוב תם והיא זגיריה אתכלץ הלאן תם הוולא זגיריה היא ותעיש נפסי: 21. ויאמר - וקאל אליה הוודא כרמת חצירתך איצא ליל כלאם הדא ליליס אקליב אלא אלקרייה אלדי כלמת: 22. מהר - אסתעגיל תכלאץ תם אין לם אגציר ליאצנע שאיי חיתא מגיך תם עלא דאליך סמא איסים אלקרייה צוער: 23. השמש - אלשמש כרג עלא אלארץ ולוט איגא לצוער: 24. וה' - ואלה אמטר עלא סדום ועלא עמרה כברית ונאר מן ענד אלה מן אלסמא: 25. ויהפך - וקלב אלא אלקורא הדולי ואלא גמיע אלסהליה ואלא גמיע סיכאן אלקורא ונבת אלארץ: 26. ותבט - וטלעית זוגתו מן ורא וצאריית כומת מיליח: 27. וישכם - ובכר אברהים פיל צובח אלא אלמכאן אלדי וקיף תם אלא קדאם אלה: 28. וישקף - ואשרף עלא קבל סדום ועמרה ועלא גמיע וגה ארץ אל סהליה ונצר והוודא טיליע דיכאן אלארץ כי דיכאן אלתנור: 29. ויהי - וכאן לם תלף אלרב אלא קורא סהליה ודכר אלרב אלא אברהים ובעד אל לוט מן וצט אלקלביה פי קלב אלא אלקורא אלדי גלס פיהון לוט: 30. ויעל - וטיליע לוט מצוער וגלס פיל גבל ותנתין בנאתו מעו אין כאף ליגלוס פי צוער וגלס פיל מגרה הוא ותנתין בנאתו: 31. ותאמר - וקאלית אלכביריה אלא אלזגיריה אבונא כתייאר ורגול ליס פיל ארץ ליגי עלינא כי (טריק) [עאדת] גמיע אלארץ: 32. לכה - תעיה נסקי אלא אבונא כמר ונטגיע מעו ונעייש מן אבונא נסל: 33. ותשקין - וסקו אלא אבוהון כמר פי דאליך ליליה ואיגית ליכביריה וטגעיית מע אבוהא ולם עיריף פי טוגיעהא ופי קומתהא: 34. ויהי - וכאן מן תאני יום וקאלית אלכביריה אלא זגיריה הוודא טגעת מבאריח מע אבי ניסקי כמר איצא ליליה ותעיה טגעי מעו

כ

3. ויבא אלהים - ובא דבר מלפני האלהים, וכן ב, כת"א (ואתא מיטר מן קדם ה'). 6. לנגע - ב: ליתקרב, כת"א (למקרב).

אנציר = אקדר, וכן בפסוק 22. וראה גם במבוא. 20. מצער - קטנה. 21. נשאתי פניך - כיבדתי אותך. 26. נציב מלח - ערמת מלח. 28. בקיטר הכבשן - כעשן התנור. 29. וישלח - והרחיק, ב: ובעת.

אברהם כי אמרתי רק אין-
 יראת אלהים במקום הזה
 יב והרגוני על-דבר אשתי: וגם-
 אמנה אחתי בת-אבי הוא אף
 לא בת-אמי ותהי לי לאשה:
 יג ויהי כאשר התעו אתי אלהים
 מבית אבי ואמר לה זה חסדך
 אשר תעשי עמדי אל כל-
 המקום אשר נבוא שמה
 יד אמרי-לו אחי הוא: ויקח
 אבימלך צאן ובקר ועבדים
 ושפחות ויתן לאברהם וישב
 טו לו את שרה אשתו: ויאמר
 אבימלך הנה ארצי לפניך
 טז בשוב בעיניך שב: ולשרה אמר
 הנה נתתי אלך כסף לאחיו
 הנה הוא-לך כסות עינים לכל
 אשר אתך ואת כל ונכחת:
 יז ויתפלל אברהם אל-האלהים
 וירפא אלהים את-אבימלך
 ואת-אשתו ואמהתיו וילדו:
 יח כי-עצר עצר יהוה בעד כל-
 רחם לבית אבימלך על-דבר
 שרה אשת אברהם:
 כא ויהוה פקד את-שרה ס
 כאשר אמר ויעש יהוה לשרה
 ב כאשר דבר: ותהר ותלד שרה
 לאברהם בן לזקניו למועד
 ג אשר-דבר אתו אלהים: ויקרא
 אברהם את-שם-בנו הנולד-

לו אשר-ילדה-לו שרה יצחק:
 ד וימל אברהם את-יצחק בנו
 בן-שמנת ימים כאשר צוה
 חמישי ה אתו אלהים: ואברהם בן-
 מאת שנה בהולד לו את יצחק
 ו בנו: ותאמר שרה צחק עשה
 לי אלהים כל-השמע יצחק-
 ז לי: ותאמר מי מלל לאברהם
 היניקה בנים שרה כי-ילדתי
 ח בן לזקניו: ויגדל הילד ויגמל
 ויעש אברהם משתה גדול
 ט ביום הגמל את-יצחק: ותרא
 שרה את-בן-הגר המצרית
 אשר-ילדה לאברהם מצחק:
 י ותאמר לאברהם גרש האמה
 הזאת ואת-בנה כי לא יירש
 בן-האמה הזאת עם-בני עם-
 יא יצחק: וירע הדבר מאד בעיני
 יב אברהם על אודת בנו: ויאמר
 אלהים אל-אברהם אל-ירע
 בעיניך על-הנער ועל-אמתך
 כל אשר תאמר אליה שרה
 שמע בקלה כי ביצחק יקרא
 יג לה זרע: וגם את-בן-האמה
 לגוי אשימנו כי זרעה הוא:
 יד וישכם אברהם | בבקר ויקח-
 לחם וחמת מים ויתן אל-הגר
 שם על-שכמה ואת-הילד
 וישלחה ותלך ותתע במדבר
 טו באר שבע: ויכלו המים מן-

החמת ותשלך את-הילד תחת
 טו אחר השיחם: ותלך ותשב לה
 מנגד הרחק כמטחוי קשת כי
 אמרה אל-אראה במות הילד
 ותשב מנגד ותשא את-קלה
 יז ותברך: וישמע אלהים את-קול
 הנער ויקרא מלאך אלהים |
 אל-הגר מן-השמים ויאמר
 לה מה-לך הגר אל-תיראי כי-
 שמע אלהים אל-קול הנער
 יח כאשר הוא-שם: קומי שאי
 את-הנער והחזיקי את-ידך בו
 יט כי-לגוי גדול אשימנו: ויפקח
 אלהים את-עיניה ותרא באר
 מים ותלך ותמלא את-החמת
 כ מים ותשק את-הנער: ויהי
 אלהים את-הנער ויגדל וישב
 כא במדבר ויהי רבה קשת: וישב
 במדבר פארן ותקח-לו אמו
 אשה מארץ מצרים:
 שישו כב ויהי בעת ההוא ויאמר
 אבימלך ופיכל שר-צבאו אל-
 אברהם לאמר אלהים עמך
 כג בכל אשר-אתה עשה: ועתה
 השבעה לי באלהים הנה אם-
 תשקר לי ולגוני ולנכדי כחסד
 אשר-עשיתי עמך תעשה
 עמדי ועם-הארץ אשר-גרתה
 כד בה: ויאמר אברהם אנכי

- וקאלית לאברהים האג'ג גרייה האדי ואלא בנה אין לם יוורת איבין גרייה האדי מע בני מע יצחק: 11. וירע - וציעיב אלכלאם גרא פי חצרות אברהים עלא סבאב בנו: 12. ויאמר - וקאל (ואברהים) אלרב אלא אברהים לא יצעב פי חצירתך עלא אלגולאם ועלא גרייתך גמיע אלדי תקול אליך שרה סמע פי צוטהא אין פי יצחק יתסמא לך נסל: 13. וגם - ואיצא אלא בן גרייה לשיעיב אגעלו אין נסלך הוא: 14. וישכם - ובכר אברהים פיל ציביח ואכר טועאם וקרבת מא ועטא אל הגר געל עלא כיתפה ואלא אלולד ובעתהא ומציית ותאהית פי באר ביר סאביע: 15. ויכלו - וכלצו אלמא מן אלקרביה וראמית אלא אלולאד תחת ואחיד מן אלסגאר: 16. ותלך - ומצית (ותאהית) וגלסית ליהא מן קבאל ביעיד כיצורב קוז אין קאלית לא אנצור פי מות אלולאד וגלסית מן קבאל ורפעית אלא צוטהא ובכית: 17. וישמע - וסימיע אלרב אלא צוט אלגולאם ונדא מלאך אלרב אלא הגר מן אלסמא וקאל ליהא איש ליכי הגר לא תכאפי אין סימיע אלרב אלא צוט אלגולאם פי אלדי הוא תם: 18. קומי חמילי אלא אלגולאם ומסיכי אלא ידיך פי אין לשיעיב עצים אגעלו: 19. ויפקח - ופתח אלרב אלא עיונהא ונצרת ביר מא ומציית ומאלית אלא אלקרביה מא וסקאת אלא אלגולאם: 20. ויהי - וכאן אלרב פי עון אלגולאם וכיביר וגלס פיל בר וכאן צאריב קוז: 21. וישב - וגלס פי בר פארן ואכרית לו אמו אמרא מן ארץ מצר:

22. ויהי - וכאן פי דאליך אלוקת וקאל אבימלך ופיכל ראייס עסכרו אל אברהים קאיילא אלרב מעך פי גמיע אלדי אנתא צאניע: 23. ועתה - והלאן חליף לי פי קול אלרב הינא אנכאן תגדיב לי ולנסלי ולא עקיבתי כי פצל אלדי צניעית מעך תצנע מעי ומע אלארץ אלדי סכנת פיהא: 24. ויאמר - וקאל אברהים אנא אחליף:

אין קילית פקט ליס כוף אלרב פיל מכאן הדא ויקתלוני עלא סבאב זוגתי: 12. וגם - ואיצה תחקיק איכתי בינית אבי היא פקט לם בינית אימי וצארית לי לל אמרא: 13. ויהי - וכאן כאלדי תוואהו אלי אלרב מן בית אבי וקילית ליהא הדא פצליך אלדי תצנעי מעי אלא גמיע אלמכאן אלדי ניגי תם קולי לי אבי הוא: 14. ויקח - ואכר אבימלך גנאם ובקר ועבד ואגוואר ועטא לאברהים ורגע לו אלא שרה זוגתו: 15. ויאמר - וקאל אבימלך הוודא ארצי קידמך פי חיסין פי חצרתך גלוס: 16. ולשרה קאל הוודא עטית אלף פיצא לאכוכי הוודא הוא ליכי גטא עינין לגמיע אלדי מעיך ואלא גמיע ונתשרע: 17. ויתפלל - וצל אברהים קידאם (ואברהים) <אללה> ושפא אלרב אלא אבימלך ואלא זוגתו ואגוורו וולדו: 18. כי - אין מנע מנע אלה עאן גמיע רחם לבית אבימלך עלא סבאב שרה זוגית אברהים:

כא

1. <וה> - ואל<לה> דכר אלא שרה כאלדי קאל וציניע אללה לשרה כאלדי כלם: 2. ותהר - וחבלית שרה <וולדית> לאברהים איבין לכתיאריתו לל מיעאד אלדי כלאם אלי אלרב. 3. ויקרא - וסמא אברהים אלא איסים בנו אל נוולאד לו אלדי ולדית לו שרה יצחק: 4. וימל - וטהאר אברהים אלא יצחק בנו איבין תמין תייאם כאלדי ווצא אלו אלרב: 5. ואברהם - ואברהים איבין מיאית סניה פי ולדיה לו אלא יצחק בנו: 6. ותאמר - וקאלית שרה פרח ציניע לי אלרב גמיע אלסאמיע יפרח לי: 7. ותאמר - וקאלית מינו כאלם לאברהים תרציע בנן שרה אין ולדית איבין לכתיאריתו: 8. ויגדל - וכיביר אלולאד ונפטאם וציניע אברהים צייפיה עצימיה פי יום פטאם אלא יצחק: 9. ותרא - ונצרת שרה אלא איבין הגר אלמצרית אלדי ולדית לאברהים מצחיק: 10. ותאמר

תרנומנו תרגם מילולית: מצחיק, ואילו ב: כעושה צחוק. 15. השיחם - העצים. 16. כממחוי קשת - כיריית קשת. ב: כיצורב נישב אלקין - כיריית חין הקשת. השווה רש"י: והוא לשון יריית חין. וכן אברהם בן הרמב"ם: מקדאר גר קום - כשיעור משיכת קשת. 20. את הנער - בעזרת הנער, וכן ב, בעקבות ת"א (בסעדיה דרביא). רבך קשת - יורה בקשת, בעקבות ת"א. 23. באלהים - בדבר אלוהים, כמו ת"א (במסרא דה').

16. כפף - ב: קירש - גרוש. ונכחת - וניווכת, ונתדיין. ב: ותיתעתאב - ויזכיתוך. 17. אל האלהים - לפני האלהים.

כא

1. פקר - זכר, וכן ב, כת"א: ודכיר. 2. ותלד - לא תרגם. ב: ווילדית. זקניו - ב: לשיוכיתו, וכן בפסוק 7. 6. צחק וג' - שמחה עשה לי האלהים, כל השמח ישמח לי. 9. מצחק - ב: מיתמצחיר. השווה יט 14.

כא אֲשַׁבַּע: וְהֹכַח אֲבִרָהֶם אֶת־
אֲבִימֶלֶךְ עַל־אֲדֹת בְּאֵר הַמַּיִם
אֲשֶׁר גָּזְלוּ עַבְדֵי אֲבִימֶלֶךְ:
כב וַיֹּאמֶר אֲבִימֶלֶךְ לֹא יָדַעְתִּי מִי
עָשָׂה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְגַם־
אֶתָּה לֹא־הִגַּדְתָּ לִּי וְגַם אֲנֹכִי
לֹא שָׁמַעְתִּי בְלִתי הַיּוֹם:
כג וַיִּקַּח אֲבִרָהֶם צֹאן וּבָקָר וַיֵּתֶן
לְאֲבִימֶלֶךְ וַיִּכְרְתוּ שְׁנֵיהֶם
כד בְּרִית: וַיַּצַּב אֲבִרָהֶם אֶת־שֶׁבַע
כה כְּבֶשֶׂת הַצֹּאן לְבִדְהָן: וַיֹּאמֶר
אֲבִימֶלֶךְ אֶל־אֲבִרָהֶם מָה
הֵנָּה שֶׁבַע כְּבֶשֶׂת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
ל הִצַּבְתָּ לְבִדְנָה: וַיֹּאמֶר כִּי אֶת־
שֶׁבַע כְּבֶשֶׂת תִּקַּח מִיָּדִי בַעֲבוּר
תְּהִיָּה־לִּי לַעֲדָה כִּי חִפְרָתִי
לא אֶת־הַבָּאָר הַזֹּאת: עַל־כֵּן קָרָא
לַמָּקוֹם הַהוּא בְּאֵר שֶׁבַע כִּי
לב שֵׁם נִשְׁבַּעוּ שְׁנֵיהֶם: וַיִּכְרְתוּ
בְרִית בֵּבְאָר שֶׁבַע וַיִּקֶּם
אֲבִימֶלֶךְ וּפִיכַל שֶׁר־צַבָּאוֹ
וַיִּשְׁבוּ אֶל־אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים:
לג וַיָּטַע אִשָּׁל בֵּבְאָר שֶׁבַע וַיִּקְרָא־
לד שֵׁם בֵּשֶׁם יְהוָה אֱלֹהֵי עֹלָם: וַיָּגֵר
אֲבִרָהֶם בְּאֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים יָמִים
רַבִּים:

כזא וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת־אֲבִרָהֶם
וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲבִרָהֶם וַיֹּאמֶר

כ הַנָּנִי: וַיֹּאמֶר קַח־נָא אֶת־
בְּנֶךְ אֶת־יְחִידָה אֲשֶׁר־אֲהַבְתָּ
אֶת־יִצְחָק וְלֶךְ־לָךְ אֶל־אֶרֶץ
הַמִּרְיָה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לַעֲלָה עַל
אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיךָ:
ג וַיִּשְׁכֵם אֲבִרָהֶם בְּבָקָר וַיַּחֲבֹשׁ
אֶת־חֲמֹרֹו וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי נַעֲרָיו
אֹתָם וְאֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּבְקַע עֲצֵי
עֵלָה וַיִּקֶם וַיֵּלֶךְ אֶל־הַמָּקוֹם
ד אֲשֶׁר־אָמַר לֹו הָאֱלֹהִים: בַּיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אֲבִרָהֶם אֶת־
עֵינָיו וַיִּרְא אֶת־הַמָּקוֹם מֵרַחֵק:
ה וַיֹּאמֶר אֲבִרָהֶם אֶל־נַעֲרָיו
שְׁבוּ־לָכֶם פֹּה עִם־הַחֲמֹר וְאֲנִי
וְהַנֶּעֱר נִלְכָּה עַד־כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה
ו נִשְׁוֹבָה אֵלֵיכֶם: וַיִּקַּח אֲבִרָהֶם
אֶת־עֲצֵי הָעֵלָה וַיִּשֶׁם עַל־
יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּקַּח בִּידֹו אֶת־הָאֵשׁ
וְאֶת־הַמֶּאֱכָלֶת וַיִּלְכוּ שְׁנֵיהֶם
י יַחַד: וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־
אֲבִרָהֶם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי
וַיֹּאמֶר הַנָּנִי בְנִי וַיֹּאמֶר הֵנָּה
הָאֵשׁ וְהָעֲצִים וְאִיָּה הֵשֶׁה
ח לַעֲלָה: וַיֹּאמֶר אֲבִרָהֶם אֱלֹהִים
יִרְאָה־לֹו הֵשֶׁה לַעֲלָה בְנִי
ט וַיִּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחַד: וַיָּבֹאוּ
אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לֹו
הָאֱלֹהִים וַיִּבְנוּ שֵׁם אֲבִרָהֶם אֶת־
הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֲצִים
וַיַּעֲקֹד אֶת־יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּשֶׁם

אֹתָם עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִמַּעַל
י לַעֲצִים: וַיִּשְׁלַח אֲבִרָהֶם אֶת־
יִדֹו וַיִּקַּח אֶת־הַמֶּאֱכָלֶת לְשַׁחֹט
יא אֶת־בְּנוֹ: וַיִּקְרָא אֵלָיו מִלֹּאךְ
יְהוָה מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר
אֲבִרָהֶם | אֲבִרָהֶם וַיֹּאמֶר הַנָּנִי:
יב וַיֹּאמֶר אֶל־תִּשְׁלַח יֶדְךָ אֶל־
הַנֶּעֱר וְאֶל־תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה
כִּי | עֵתָה יָדַעְתִּי כִּי־יִרְא אֱלֹהִים
אֶתָּה וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת־בְּנֶךָ אֶת־
יג יְחִידָה מִמֶּנִּי: וַיִּשָּׂא אֲבִרָהֶם
אֶת־עֵינָיו וַיִּרְא וְהֵנָּה־אֵיל
אֲחֵר נֹאחַז בְּסִבְךָ בְּקִרְנֵיו וַיֵּלֶךְ
אֲבִרָהֶם וַיִּקַּח אֶת־הָאֵיל
יד וַיַּעֲלֵהוּ לַעֲלָה תַּחַת בְּנוֹ: וַיִּקְרָא
אֲבִרָהֶם שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא
יְהוָה | יִרְאָה אֲשֶׁר יֹאמַר הַיּוֹם
טו בְּהָר יְהוָה יִרְאָה: וַיִּקְרָא מִלֹּאךְ
יְהוָה אֶל־אֲבִרָהֶם שְׁנִית מִן־
טז הַשָּׁמַיִם: וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי
נָא־יְהוָה כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חֲשַׁכְתָּ
יז אֶת־בְּנֶךָ אֶת־יְחִידָה: כִּי־בֵרֶךְ
אֲבִרָהֶם וְהִרְבָּה אַרְבֵּה אֶת־
זֶרְעָךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָחוֹל
אֲשֶׁר עַל־שֵׁפֶת הַיָּם וַיִּרֶשׁ
זֶרְעָךָ אֶת שַׁעַר אֲבִיּוֹ:
יח וְהִתְבָּרְכוּ בְּזֶרְעָךָ כָּל־גּוֹי הָאָרֶץ
יט עֲקַב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקִלִּי: וַיֵּשֶׁב
אֲבִרָהֶם אֶל־נַעֲרָיו וַיִּקְמוּ וַיִּלְכוּ

חטב אלסעידיה וגעל עלא יצחק בנו ואכר פי ידו אלא אלנאר ואלא אלסכיניה ומציו תנינהון גמיעא: 7. ויאמר - וקאל יצחק אלא אברהים אבו וקאל אבי וקאל הוודאני בני וקאל הוודא אלנאר ואלחטב ואוין אלכרוף לסעידיה: 8. ויאמר - וקאל אברהים אלרב ירווי לו אלכרוף לסעידיה בני ומציו תנינהון גמיעא: 9. ויבאו - ואיגו אלא אלמכאן אלדי קאל לו אלרב ובנא תם אברהים אלא אלמדבח וצאף אלא אלחטב וכתף אלא יצחק בנו וגעל אלו עלא אלמדבח מן פוק אלחטב: 10. וישלח - ומאד אברהים אלא ידו ואכר אלא אלסכיניה לידבח אלא בנו: 11. ויקרא - ונדא אליה מלאך אלה מן אלסמא וקאל אברהים אברהים וקאל הוודאני: 12. ויאמר - וקאל לא תמיד ירך אלא אלגולאם ולא תצנע לו שאי אין הלאן עריפית אין כאיף אלרב אנתא ולם מנעת אלא בנך אלא וחידך מיני: 13. וישא - ורפע אברהים אלא עיונו ונצר והוודא כיביש ורא משרבך פי סגר פי קרונו ומיצי אברהים ואכר אלא אלכיביש וסעדו ליסעידיה עוויץ בנו: 14. ויקרא - (ונדא) וסמא אברהים איסים דאליך אלמכאן אלה יתגלא אלדי ינקאל אליום פי גבל אלה יתגלא: 15. ויקרא - ונדא מלאך אלה אלא אברהים תאני מרא מן אלסמא: 16. ויאמר - וקאל פי קולי חלפת קול מן קידאם אלה אין גיזא אלדי צניעית אלא אלכלאם הדא ולם מנעת אלא בנך אלא וחידאך: 17. כי - אין תבורוך אברכך ותכתיר אכתיר אלא נסלך כי כוואכיב אלסמא וכי רמל אלדי עלא חפית אלבחר ויוורת נסלך אלא קורא עדווינו: 18. והתברכו - ויתברכו פי נסלך גמיע שיעוב אלארץ גיזא אלדי סמיעית פי צוטי: 19. וישב - וריגיע אברהים אלא גולמאנו וקמו ומציו גמיעא אלא ביר סאביע וגלס אברהים פי ביר סאביע:

25. והוכח - ושרע אברהים אלא אבימלך עלא סבאב ביר אלמא אלדי בלצו עביר אבימלך: 26. ויאמר - וקאל אבימלך לם עריפית מינו ציניע אלא אלכלאם הדא ואיצא אנתא לם כברת לי ואיצא אנא לם סמיעית ליליס אליום: 27. ויקח - ואכר אברהים גנאם ובקר ועטא לאבימלך וקטעו תנינתהון אחד: 28. ויצב - ונצב אברהים אלא סבע כוורייף גנאם לווחדהון: 29. ויאמר - וקאל אבימלך אלא אברהים איש הינין סבע כוורייף הדולי אלדי נצבת לווחדון: 30. ויאמר - וקאל אין אלא סבע כוורייף תאכוד מן ידי פי סבאב תכון לי (ליגומעה) לישהאדה אין חפרת אלא אלביר האדי: 31. על - עלא דאליך סמא לדאליך אלמכאן ביר סאביע אין תם חלפו תנינתהון: 32. ויכרתו - וקטעו אחד פי ביר סאביע וקם אבימלך ופיכל ראיס עסכרו וריגעו אלא ארץ פלשתים: 33. ויטע - ונצב (ואסליה) סגר פי ביר סאביע וצלא תם פי איסים אלה טאייק דהר: 34. ויגר - וסכן אברהים פי ארץ פלשתים אייאם כתירין:

כב

1. ויהי - וכאן בעד אלכאלם הדולי ואלרב גרב אלא אברהים וקאל אליה אברהים וקאל הוודאני: 2. ויאמר - וקאל כוד הלאן אלא בנך אלא וחידך אלדי חאבית אלא יצחק ומצי לך אלא ארץ אלכדמיה וסעידו תם ליסעידיה עלא ואחיד מן אלאגבל אלדי אקול אליך: 3. וישכם - ובכר אברהים פיל ציביח וסרג אלא חמארו ואכר אלא תנין גולמאנו מעו ואלא יצחק בנו וסקף חטב צעידיה וקם ומיצי אלא אלמכאן אלדי קאל לו אלרב: 4. ביום - פי יום אלתאלית ורפע אברהים אלא עיונו ונצר אלא אלמכאן מן בעיד: 5. ויאמר - וקאל אברהים אלא גולמאנו גליסו ליכון הינא מע ליחמאר ואנא ואלגולאם נמצי חיתא כידא ונסגוד ונרגאע אליכון: 6. ויקח - ואכר אברהים אלא

שם עבודת הקטורת שיש בה מור נרד ושאר בשמים. 3. ויבקע - ב: ופצאך - נרדפים. 13. אחר - אחרי. ב: כעד דאליך - אחר כך, כתרנום רס"ג, וכמו רש"י: אחרי שאמר לו המלאך אל תשלח. 14. יראה - יתגלה, כרס"ג. ב: ינצור - יראה. יראה - יתגלה. שניהם כרס"ג. 16. כי - בדברי. נאם ה' - דבר מלפני ה'. 17. שער איביו - ערי אויביו.

25. והוכח - והתדיין, כרש"י: נתוכח עמו על כך. ב: והוכיח, כת"א (ואוכח). 28. ויצב - ב: וזקאף - והעמיד. כבשת - ב: נענת, וכן בפסוקים 29, 30. 33. ויקרא - והתפלל, כת"א.

כב

2. ארץ המריה - ארץ העבודה, הפולחן, כת"א (ארע פולחנא), וכן תרגם רס"ג: ארץ אלעבאדה. רש"י, שפירש אחרת, העיר: אונקלוס תרגמו על

יחדו אל-באר שבע וישב
אברהם בבאר שבע:

מפטיר

כ ויהי אחרי הדברים האלה ויגר
לאברהם לאמר הנה ילדה
מלכה גם-הוא בנים לנחור
כא אחיק: את-עוץ בכרו ואת-בז
אחיו ואת-קמואל אבי ארם:
כב ואת-כשד ואת-חזו ואת-
פלדש ואת-יודלף ואת-בתואל:
כג ובתואל ילד את-רבקה שמונה
אלה ילדה מלכה לנחור אחי
כד אברהם: ופילגשו ושמה
ראומה ותלד גם-הוא את-
טבח ואת-גחם ואת-תחש
ואת-מעכה:

חיי שרה

כגא ויהיו חיי שרה מאה שנה
ועשרים שנה ושבע שנים שני
ב חיי שרה: ותמת שרה בקרית
ארבע הוא חברון בארץ כנען
ויבא אברהם לספר לשרה
ג ולבפתה: ויקם אברהם מעל
פני מתו וידבר אל-בני-חת
ד לאמר: גר-ותושב אנכי עמכם
תנו לי אחזת-קבר עמכם
ה ואקברה מתי מלפני: ויענו
בני-חת את-אברהם לאמר
ו לו: שמענו | אדני נשיא אלהים
אתה בתוכנו במבחר קברינו

קבר את-מתה איש ממנו את-
קברו לא-יכלה ממך מקבר
ז מתה: ויקם אברהם וישתחו
ח לעם-הארץ לבני-חת: וידבר
אתם לאמר אם-יש את-
נפשכם לקבר את-מתי מלפני
שמעוני ופגעו-לי בעפרון
ט בן-צחר: ויתן-לי את-מערת
המכפלה אשר-לו אשר בקצה
שדהו בכסף מלא יתננה לי
י בתוכם לאחזת-קבר: ועפרון
ישב בתוך בני-חת ויען עפרון
החתי את-אברהם באזני
בני-חת לכל באי שער-עירו
יא לאמר: לא-אדני שמעני
השדה נתתי לך והמערה
אשר-בו לך נתתיה לעיני בני-
עמי נתתיה לך קבר מתה:
יב וישתחו אברהם לפני עם
הארץ: וידבר אל-עפרון באזני
עם-הארץ לאמר אך אם-
אתה לו שמעני נתתי כסף
השדה קח ממני ואקברה את-
יד מתי שמה: ויען עפרון את-
טו אברהם לאמר לו: אדני
שמעני ארץ ארבע מאת
שקל-כסף ביני ובינה מה-
טז הוא ואת-מתה קבר: וישמע
אברהם אל-עפרון וישקל
אברהם לעפרון את-הכסף

אשר דבר באזני בני-חת ארבע
מאות שקל כסף עבר לסחר:
יז ויקם | שדה עפרון אשר
במכפלה אשר לפני ממרא
השדה והמערה אשר-בו וכל-
העץ אשר בשדה אשר בכל-
יח גבלו סביב: לאברהם למקנה
לעיני בני-חת בכל באי שער-
יט עירו: ואחרי-כן קבר אברהם
את-שרה אשתו אל-מערת
שדה המכפלה על-פני ממרא
כ הוא חברון בארץ כנען: ויקם
השדה והמערה אשר-בו
לאברהם לאחזת-קבר מאת
בני-חת:

כדא ואברהם זקן בא בימים
ויהוה ברך את-אברהם בכל:
ב ויאמר אברהם אל-עבדו
זקן ביתו המישל בכל-אשר-לו
שים-נא ידה תחת ירכי:
ג ואשביעה ביהוה אלהי
השמים ואלהי הארץ אשר
לא-תקח אשה לבני מבנות
הכנעני אשר אנכי יושב
ד בקרב: כי אל-ארצי ואל-
מולדתי תלך ולקחת אשה
ה לבני ליצחק: ויאמר אליו
העבד אולי לא-תאבה האשה
ללכת אחרי אל-הארץ הזאת
ההשב אשוב את-בנה אל-

כב

חיי שרה

72

כד

3. בח' – בדבר ה', בעקבות ת"א.

כג

6. שמענו - ב: איקבל - קבל, וכן בפסוקים 8, 11, 13. אדני - ב: אמתדי

המרכז העולמי למורשת יהדות ארם-צובא (חלב)

תל-אביב תשס"ו - 2005